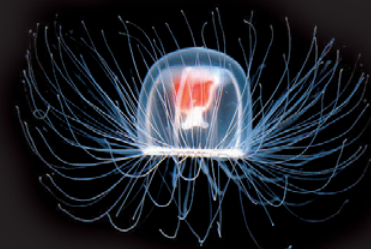

HEVUR HON LYKILIN TIL TAÐ ÆVIGA LÍVIÐ?

TURRITOPSIS DOHRNII, SUM ER EITT SLAG AV **HVALSPÝGGJ**, ER EIN AV TEIMUM SMÁU OG SAMSTUNDIS MEST **UNDRANARVERDU** SKAPNINGUNUM Í **NÁTTÚRUNI**. HON HEVUR TANN **SERTLIGA** EGINLEIKA, AT HON **GERST** YNGRI OG **YNGRI** VIÐ ALDRINUM

NÁTTÚRA

Árni Joensen
arni@sosialurin.fo

Turritopsis dohrnii, ið sær út sum ein sjáldsom hvalspýggj, men sum í roynd og veru er ein sokallað hydromedusa, sær út til at hava funnið lykilin til ævinleikan. Til ævigt liv. Hennara serligu evni gera, at hon kann venda sínum lívsskeiði á hævdið, so hon gerst yngri og yngri og ikki eldri og eldri. Av tí sama doyr hon ikki.

Japanski havlívfrøðingurin Shin Kubota hevur kannað hydromedusuna Turritopsis dohrnii, tey seinastu 15 árin, og hansara niðurstøða er, at hesin sjáldsami skapningurin kann hjálpa okkum at finna lykilin til tað æviga lívið.

– Í mínum hugaheimi er eingin ivi um, at eingin skapningur í djórakinum kann samanberast við hesa hydromedusuna. Hon er eitt undur, sigur Shin Kubota við amerikanska blaðið New York Times.

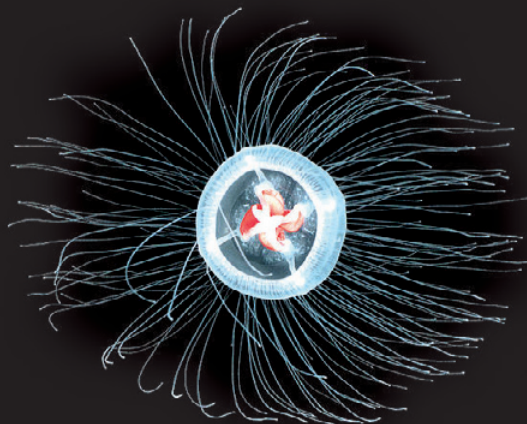
– Tá vit læra at skilja, hvussu hetta djórið yngir seg, eiga vit at vera før fyrri at rækka stórum málum. Eftir mínari hugsan kunnu vit menna okkum, so vit verða ódeyðilig, sigur tann japanski havlívfrøðingurin.

Kann basa sjúkum

Aðrir granskarar, sum hava kannað Turritopsis dohrnii, halda ikki, at vit eiga at vera so bjartskygd at vænta, at hesin sjáldsami skapningurin fer at tryggja okkum ævigt liv. Hinvegin ivast teir ikki í, at hydromedusan kann gerast gagnlig fyrri okkum menniskju í øðrum sambandi.

– Tað er púra burturvið at tosa um, at Turritopsis dohrnii kann leingja mannalívið. Tað er bart út sagt slutur. Harafturímóti kunnu vit vóna, at hon kann hjálpa okkum í stríðnum við ymsar sjúkur, soleiðis at vit kunnu hava tað betur okkara seinastu ár, sigur ítalski granskarin Stefano Piraino, sum eisini hevur kannað Turritopsis dohrnii.

Tað hvalspýggjlika djórið kann

á ein hátt berast saman við ein summarfugl, sum ikki doyr, men verður til eina larvu, sum so aftur verður til ein summarfugl. Ella vit kunnu samanbera hana við eina hønuna, sum verður eitt egg, sum aftur verður til eina hønuna.

Amerikanarar kalla hydromedusuna eina Benjamin Button-hvalspýggj eftir skaldsøgupersóninum, sum gerst yngri og yngri við aldrinum, til hann at enda aftur verður eitt fostur.

Broytir sínar kyknur

Týski havlívfrøðingurin Christian Sommer var tann fyrsti, sum kom fram á hydromedusuna. Tað var ein dagin í 1920-árunum á teirri ítalsku rivierastrondini.

Sommer koyrði djórið í eina royndarskál, tí hann ætlaði sær at kann tað nærri. Nakrar dagar seinni varnaðist hann, at djórið var ikki sum onnur djór, og at tað hevði ein løgna atburð. Tað var, sum sýtti hetta lítla djórið fyrri at doyggja.

Tvørturímóti var tað líkt til, at djórið vendi sínari lívsleið, soleiðis at tað gjørdist yngri og yngri, til tað at enda kom aftur til sín uppruna og byrjaði sína lívsleið av nýggjum.

Ein skuldi hildið, at vísindafólk fóru at leggja hævdið í blot fyrri at halda fram við kanningunum hjá Sommer, men so lögdi tað ljóðar, hevur vísindin ikki gjørt nógv við at kann lívsgongdina hjá Turritopsis. Teir granskararnir, sum kortini hava gjørt nakað við hetta, eru komnir eftir, at hydromedusan eldist á sama hátt sum alt annað livandi, men at hon vendir lívsgongdini, um hon verður strongd av broytingum í umhvørvinum, ella um hon verður líkamliga álopin.

Vísindafólk eru eisini komin eftir, at hydromedusan hevur ein annan eginleika, sum vit menniskju ikki hava. Tá hon endurnýggjar seg, kann hon broyta eitt kyknuslag til eitt annað kyknuslag. Eitt nú kann hon broyta eina húðkyknu til eina nerva-kyknu. Hjá okkum menniskjum eru tað bara upprunakyknurnar, sum kunnu broytast.

– Ístaðin fyrri at ganga til grundar, skiftir hon kyknurnar út við nýggjar kyknur, so lívið kann halda fram, sigur granskarin Maria Pia Miglíteeta við National Geographics.

Sum barlast

Hóast Turritopsis bara er háltan fimta millimetur í tvørmát, hevur hon megnað at breiða seg úr Miðjarðarhavinum út um næstan øll heimsins hæv.

Við góðari hjálp frá skipum, sum fylla barlasttangarnar á einum staði og tóma teir á einum øðrum staði, hevur hydromedusan fingið fría ferð og er nú at finna við strendurnar í Panama, Spania, Florida og so langt burturi sum í Japan.

Allastaðni verður sagt, at hon tykist trívast væl, og at hon lagar seg eftir teimum broyttu umstøðunum. Men tað er nú ikki so lögdi, tá hugsað verður um hennara serligu evni.